

Соціологічна інтерпретація соціальних проблем

Олександр Кацьора, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У представленій статті автором аналізуються основні соціологічні підходи до розгляду соціальних проблем та їх історичний розвиток. Соціальні проблеми є однією з нагальних тем сучасного суспільства, яка потребує розгляду соціологічною наукою. Особливої актуальності тематика соціальних проблем здобуває в контексті соціальної та економічної напруженості в українському суспільстві. Звичайно, що соціальні проблеми не є явищем, яке винятково присутнє у кризовий період, але їх загострення та поширення відбувається саме в складних соціально-економічних умовах. Тому метою статті є аналіз основних традиційних та сучасних соціологічних підходів до розуміння соціальних проблем. Для досягнення цієї мети було використано системний аналіз (для опису феномену соціальних проблем) та порівняльно-історичний метод (для окреслення традиційних та сучасних соціологічних підходів до розуміння соціальних проблем).

У статті розглянуто такі соціологічні підходи до розгляду соціальних проблем як підхід соціальної патології, підхід соціальної дезорганізації, функціональний та критичний підходи, підхід ціннісного конфлікту, конструкторський підхід та підхід «наклеювання ярликів». Кожен з підходів має свої особливості розгляду соціальних проблем, що пов'язано як з історичним періодом, в якому виник та обґрунтовувався той чи інший підхід, так і з поглядами представників того чи іншого соціологічного підходу до розгляду соціальних проблем. Більше того, розглядаючи основні соціологічні підходи до розуміння соціальних проблем, спостерігається певна еволюція цих поглядів. Обґрунтовано та виокремлено дві соціологічні групи підходів до соціальних проблем, які підходять до їх визначення з об'єктивістської та суб'єктивістської сторони. Також у статті характеризуються основні переваги та недоліки соціологічних підходів до розгляду соціальних проблем.

Ключові слова: *соціальна проблема, соціальна патологія, соціальна дезорганізація, функціоналізм, критичний підхід до соціальних проблем, підхід ціннісного конфлікту, конструкторизм*

Sociological interpretation of social problems

Olexander Katsora, Uzhhorod National University

In the article, the author analyzes the main sociological approaches to dealing the social problems, their historical development. Social problems are one of the hottest topics of modern society, which requires consideration of sociological science. The topic of social problems gains special significance in the context of social and economic tensions in ukrainian society. Of course, that social problems are not a phenomenon, that is present exclusively in the crisis period, but their worsening and spreading occurs in difficult socio-economic conditions. Therefore, the aim of the article is to analyze the main traditional and modern sociological approaches to understanding social problems. To achieve this goal, a systematic analysis (to describe the phenomenon of social problems) and a comparative-historical method (to outline traditional and modern sociological approaches to understanding social problems) were used.

The article considers such sociological approaches to social problems as social pathology, social disorganization, functional and critical approaches, the approach of value conflict, constructionsite approach and the approach of «labelling». Each approach has its own peculiarities of consideration of social problems, that is related with the historical period in which it arose and settled down, and the views of members of a particular sociological approach to social problems. Moreover, considering the basic sociological approaches to understanding social problems, there is a certain evolution of these views. Two sociological groups of approaches to social problems that approach their definition from the objectivist and subjectivist side are substantiated and singled out. Also, the article discusses the main advantages and disadvantages of sociological approaches to dealing the social problems.

Keywords: *social problem, social pathology, social disorganization, functionalism, critical approach to social problems, value conflict approach, constructions*

Социологическая интерпретация социальных проблем

Александр Кацюра, Ужгородский национальный университет

В представленной статье автором анализируются основные социологические подходы к рассмотрению социальных проблем и их историческое развитие. Социальные проблемы являются одной из насущных тем современного общества, требует рассмотрения социологической наукой. Особую актуальность тема социальных проблем приобретает в контексте социальной и экономической напряженности в украинском обществе. Конечно, социальные проблемы не являются явлением, которое исключительно присутствует в кризисный период, но их обострение и распространение происходит именно в сложных социально-экономических условиях. Поэтому целью статьи является анализ основных традиционных и современных социологических подходов к пониманию социальных проблем. Для достижения этой цели были использованы системный анализ (для описания феномена социальных проблем) и сравнительно-исторический метод (для определения традиционных и современных социологических подходов к пониманию социальных проблем).

В статье рассмотрены следующие социологические подходы к рассмотрению социальных проблем как подход социальной патологии, подход социальной дезорганизации, функциональный и критический подходы, подход ценностного конфликта, конструкционистский подход и подход «наклеивания ярлыков». Каждый из подходов имеет свои особенности рассмотрения социальных проблем, что связано как с историческим периодом, в котором возник и обосновывался тот или иной подход, так и со взглядами представителей того или иного социологического подхода к рассмотрению социальных проблем. Более того, рассматривая основные социологические подходы к пониманию социальных проблем, наблюдается определенная эволюция этих взглядов. Обоснованы и выделены две социологические группы подходов к социальным проблемам, которые подходят к их определению с объективистской и субъективистской стороны. Также в статье характеризуются основные преимущества и недостатки социологических подходов к рассмотрению социальных проблем.

Ключевые слова: социальная проблема, социальная патология, социальная дезорганизация, функционализм, критический подход к социальным проблемам, подход ценностного конфликта, конструкционизм

Вступ.

Соціальні проблеми є складним та багатомірним явищем, яке виникає в умовах розвитку будь-якого суспільства. Вони існували завжди і не є феноменом тільки сучасного світу. У різний період розвитку людства існували різні соціальні проблеми загальносуспільного, групового та особистісного характеру, а головне – різні підходи до їх вивчення та розуміння. Відтак, існує певна невизначеність у тому, чому та чи інша проблема набуває статусу соціальної, хто саме і в який спосіб перетворює складні соціальні обставини на соціальну проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями соціальних проблем займалися видатні зарубіжні вчені С. Сміт, Е. Дюркгейм, У. Томас та Ф. Знанецький, Р. Мертон і Р. Нісбет, К. Кейс, Р. Фуллер та Р. Майерс, І. Ясавєєв та інші. Зокрема, С. Сміт розглядав соціальні проблеми як со-

ціальні хвороби, які підлягають вивченню задля збереження соціального здоров'я. У. Томас та Ф. Знанецький заклали основу підходу соціальної дезорганізації, визначаючи її як зменшення впливу наявних соціальних правил поведінки на індивідуальних членів групи. Засновниками функціонального підходу до соціальних проблем є Р. Мертон та Р. Нісбет, які під соціальною проблемою розуміли модель поведінки, яка, за оцінками значної частини суспільства, заперечує загальновизнані або схвалювані норми.

Важливий внесок у контексті дослідження соціальних проблем зробив російський соціолог І. Ясавєєв. Вчений віддає перевагу конструкціоністському підходу як більш ефективному для вивчення соціальних проблем сучасних суспільств у порівнянні з традиційними підходами. Не зважаючи на значну наукову увагу до питань, пов'язаних із соціальними проблемами, ця тема потребує подальшого дослідження та конкретизації.

Метою дослідження є аналіз основних традиційних та сучасних соціологічних підходів до розуміння соціальних проблем.

Методи дослідження: для вирішення поставленої мети застосувалися системний аналіз (для опису феномену соціальних проблем) та порівняльно-історичний метод (для окреслення традиційних та сучасних соціологічних підходів до розуміння соціальних проблем).

Виклад основного матеріалу.

Першим теоретичним та концептуальним підходом до соціальних проблем був підхід соціальної патології. Основою даного підходу є бачення соціальної проблеми як перешкоди для нормальної роботи соціального організму. Характеризуючи даний підхід, ми можемо говорити про його аналогію з медициною. Так, один із засновників даного підходу С. Сміт описував сутність підходу наступним чином: «Патологія в соціальній науці певним чином паралельна патології в медицині. Так само, як вивчення фізичного захворювання має важливе значення для підтримки фізичного здоров'я, так соціальне здоров'я не може бути міцним без більш широкого і більш визначеного знання хвороби соціальної» (Smith, 2003, p. 120). З точки зору підходу соціальної патології соціальна проблема є не тільки хворобою соціального організму, але й «патологічною» поведінкою індивідів. Більшість теоретиків підходу соціальної патології вбачали в такій поведінці причину проблем суспільства.

Підхід соціальної патології до соціальних проблем був домінуючим, починаючи з 1890 р. і до початку Першої світової війни. Це пояснюється тим, що цей проміжок часу характеризувався поступовими соціальними змінами, і сталий порядок у тогочасному західному суспільстві розглядав індивідів, які порушують суспільні норми, як «хворих», а небажані ситуації – як «хворобу суспільства». Проте з початком війни цей підхід почав втрачати свою популярність у соціологічній думці. Він не зміг пояснити багато соціальних потрясінь, які принесла війна, а тому з'явилося багато критиків цього підходу.

Історична обставина – початок Першої світової війни – стала не тільки причиною втрати популярності підходу соціальної патології до соціальних проблем, але й започаткуванням інших підходів, зокрема соціальної

дезорганізації. Одним із засновників підходу соціальної дезорганізації був французький соціолог Е. Дюркгейм. Вчений був прихильником методу об'єктивізму в соціології і до питання соціальних проблем підходив саме з такої позиції. Е. Дюркгейм дає пояснення соціальній дезорганізації в контексті розгляду проблеми самогубства: «В момент соціальної дезорганізації – буде вона проходити в силу болючої кризи чи, навпаки, в період сприятливих, але занадто різких соціальних змін – суспільство являється тимчасово нездатним здійснювати необхідний вплив на людину» (Дюркгейм, 1998, с. 294). Таким чином, соціальна дезорганізація порушує усталену суспільну ієрархію, а нова ієрархія не може одразу утворитися, що і веде до виникнення негативних соціальних явищ.

Теоретико-практичну основу підходу соціальної дезорганізації заклали американський соціолог У. Томас та польський соціальний філософ Ф. Знанецький. Вчені визначають соціальну дезорганізацію як «зменшення впливу існуючих соціальних правил поведінки на індивідуальних членів групи» (Томас, 2001, с. 135). Згідно з У. Томасом та Ф. Знанецьким, однією з причин процесу дезорганізації є розширення зв'язків і контактів між певною спільністю і зовнішнім світом. У членів даної спільності, відзначають У. Томас і Ф. Знанецький, розвиваються нові установки, які не можуть контролюватися старою соціальною організацією, оскільки не мають адекватного виразу в старих первинно-групових інститутах.

У середині ХХ ст. у соціології виникає ще один підхід до розуміння соціальних проблем – функціоналізм. Цей підхід до соціальних проблем полягає у виявленні умов або видів поведінки, які заважають реалізації цілей суспільства, перешкоджають його рівному функціонуванню або призводять суспільство у нестійкий, невірноважений стан (Ясавеев, 2006, с. 106). Прихильники функціонального підходу до соціальних проблем при аналізі соціальної дійсності роблять ставку на функціональну теорію соціальних систем. Соціальні проблеми розглядаються ними як результат дії процесів дезінтеграції та інтерпретуються як соціальна дисфункція.

Яскравими представниками функціонального підходу до соціальних проблем є представники американської соціології Р. Мертон

та Р. Нісбет, які під соціальною проблемою розуміли модель поведінки, яка, за оцінками значної частини суспільства, заперечує загально визнані або схвалювані норми. У вступі до книги «Сучасні соціальні проблеми» Р. Нісбет зазначав, що про соціальну проблему не можна говорити, якщо вона не визначена як така. До тих пір, поки спосіб поведінки не характеризується як порушення певної норми, до тих пір, поки великою кількістю людей воно не визнається як огидне з точки зору моралі, неможливо явище назвати соціальною проблемою (Nisbet, 1971, p. 1).

Розвиваючи свою теорію щодо соціальних проблем, Р. Мертон та Р. Нісбет наголошують, що соціальні проблеми часто пов'язані функціональними відносинами з соціальними інститутами та цінностями. Наприклад, соціальна проблема алкоголізму, вказує Р. Нісбет, багато в чому невіддільна від соціальної функції, виконуваної алкоголем у безлічі значущих контекстів комунікації – від сімейного передобіднього коктейлю через релігійні церемонії до обов'язкового дипломатичного прийому (Nisbet, 1971, p. 2). Відтак, дослідження соціальних проблем дає можливість глибокого проникнення в природу суспільства: його соціальну структуру, систему норм та правил поведінки, процеси організації та дезорганізації, зразки конформності та девіантності. Функціоналізм також піддавався критиці як об'єктивістський підхід, тому що таке трактування не сприяє розумінню деяких процесів, пов'язаних з виникненням та існуванням соціальних проблем, розвитку такої галузі дослідження, як соціологія соціальних проблем.

Одним з основних соціологічних підходів до соціальних проблем є критичний або ж марксистський підхід. Він підходить до розгляду соціальних проблем як обов'язковий наслідок системи класового панування (Ясавеев, 1997). З позиції цього підходу причинами соціальних проблем виступають концентрація багатства і влади, класова, расова і гендерна нерівність, експлуатація, дискримінація, колоніалізм.

Представники даного напрямку соціології соціальних проблем визнають, що соціальні конфлікти неминучі, їх причини знаходяться всередині суспільства, а не за його межами. Джерела протистояння в суспільстві криються в тому, що панівна група використовує всі

форми контролю та впливу на соціальну практику і суспільну свідомість для забезпечення пріоритету своїх інтересів. Стабільність соціальної системи удавана, вона досягається або за допомогою формування помилкової суспільної свідомості, або за допомогою припинення дій тих, хто протистоїть пануючій групі. Зіткнення класових, національних, інших інтересів може зруйнувати її, привести до революційних перетворень суспільства. Тому, щоб зрозуміти суспільство, треба зрозуміти інтереси найбільш значущих соціально-політичних сил.

Розглянемо ще один напрям у соціології соціальних проблем, який носить назву конфліктно-ціннісного підходу. Представники цього напрямку звертають увагу на різницю між об'єктивною умовою (проблемна ситуація) та її визначенням як соціальної проблеми. Так, один з представників цього підходу – К. Кейс – одним з перших висловив думку, що об'єктивна умова сама по собі не стає проблемою. На думку вченого, нею може стати та соціальна ситуація, яка привертає до себе увагу значної кількості компетентних спостерігачів у суспільстві і вимагає соціального втручання та застосування спеціальних заходів, тобто колективних дій (Case, 1924, p. 269). Головною особливістю даного підходу є те, що проблема розглядається як категорія моралі, що відображає моральні підвалини, настрої і ментальні особливості конкретної соціальної групи. Тому її вивчення викликає необхідність аналізу колективного інтелекту, суспільної думки. Згідно з даним підходом, найбільш значущим у визначенні соціальної проблеми є ціннісне судження.

Яскравими представниками конфліктно-ціннісного підходу є американські соціологи Р. Фуллер та Р. Майерс. Вони стверджували, що поки люди не усвідомили проблему, вона ніяк не відбивається на їхній поведінці, а об'єктивна умова тільки тоді стає соціальною проблемою, коли загрожує ключовим цінностям конкретної соціальної групи. На думку вчених, проблеми – це те, що люди вважають такими. Тому одна і та ж життєва ситуація може інтерпретуватися одними як проблема, а іншими – ні (Fuller, 1941, p. 320). Вони розробили також концепцію стадій соціальної проблеми, згідно з якою соціальні проблеми

не виникають відразу як щось остаточне, дозріле, користуються увагою громадськості і викликають адекватну політику їх вирішення. Навпаки, проблеми постійно перебувають у процесі розвитку, в якому можуть бути виокремлені різні фази, такі як: усвідомлення проблеми, визначення політики щодо її вирішення та реформа або реалізація цієї політики.

У самій соціальній проблемі Р. Фуллер та Р. Майерс виокремлювали об'єктивну умову та суб'єктивне визначення. При цьому перше підконтрольне неупередженим і кваліфікованим спостерігачам, а друге – це результат усвідомлення конкретними індивідами того, що деяка умова являє загрозу значимим для них цінностей. Тому причини, що викликають несприятливі умови, набувають характер проблеми. Зазначимо, що поділ соціальної проблеми Р. Фуллером та Р. Майерсом на об'єктивну та суб'єктивну складову, заклали основу аналізу соціальної проблеми як такої, на чому ми детальніше зупинимося у наступному питанні.

Починаючи з 60-их рр. ХХ ст., у соціологічній науці починає розвиватися так званий конструкціоністський підхід до розуміння соціальних проблем. Цей підхід передбачає дослідження процесів, які визначаються людьми як небажані, згубні, небезпечні, загрозливі. Конструкціоністський підхід є оптимальним для аналізу соціальних проблем, оскільки дає змогу охопити весь спектр наявних соціальних проблем і зрозуміти, що таке соціальна проблема, якою є її природа. Основоположниками конструкціоністського підходу до соціальних проблем є американські вчені М. Спектр та Дж. Кітсюз. На думку вчених, предметом соціології соціальних проблем виступає взаємодія між групами, що формують вимоги, та іншими учасниками процесу визначення соціальних проблем. Поняття, згідно з яким проблема – це різновид умови, повинно бути замінено поняттям соціальної проблеми як виду діяльності (Spector, & Kitsuse, 1987, p. 74). З цієї точки зору, соціальні проблеми – це конструкції, які створюються індивідами або групами за допомогою висунення тверджень-вимог: конструюючи соціальні проблеми, члени товариства стверджують, що існує шкідлива соціальна умова, та вимагають її скасування або зміни. Формами конструювання соціальних проблем є відповіді на запитання анкет або

інтерв'юерів при обстеженнях громадської думки, звернення зі скаргами та листами протесту, пред'явлення судових позовів, виступи в парламенті, проведення прес-конференцій, розповсюдження повідомлень щодо проблем засобами масової комунікації, проведення мітингів, пікетів, демонстрацій, маршів протесту, страйків.

Важливу роль у розробці конструкціоністського підходу до соціальних проблем зіграв російський соціолог І. Ясавеев. На думку вченого, для вивчення соціальних проблем сучасних суспільств більш плідним у порівнянні з традиційними підходами є конструкціоністський підхід до соціальних проблем як до діяльності з висуненням тверджень-вимог щодо деяких передбачуваних умов. Таким чином, соціальні проблеми є не просто симптомами, побічними продуктами соціальних змін. Виникаючи внаслідок цілком визначених, взаємопов'язаних зрушень у різних вимірах соціальної реальності, соціальні проблеми являють собою істотну проміжну ланку в процесі соціальної трансформації, виникнення нової соціальної реальності; вони відіграють активну роль у конструюванні цієї реальності як впливовий фактор у трансформаційних процесах (Ясавеев, 1997). Конструкціоністський підхід до соціальних проблем став поворотним моментом у розгляді цієї проблематики, оскільки почав розглядати соціальні проблеми з точки зору суб'єктивізму. Цей підхід і досі користується популярністю, зокрема ним користуються як вітчизняні, так і зарубіжні соціологи.

У межах конструкціонізму розвилася теорія «наклеювання ярликів» (теорія стигматизації), яка була запропонована американськими соціологами Г. Беккером та Е. Лемертом. Дослідники виділяють цю теорію в окремий підхід до розгляду соціальних проблем, згідно з яким соціальні проблеми виникають унаслідок «навішування ярликів» та розглядаються як наслідок суспільної реакції на деякі дії індивідів або груп, зокрема, як наслідок здійснення щодо них жорсткого соціального контролю (Ясавеев, 2006, с. 109). Головною рисою підходу є зосередженість на дефініційних аспектах девіантності, суб'єктивних оцінках поведінки, наслідках таких оцінок, тобто в сутності розгляд девіантності як соціальної конструкції (як ярлика або стигми).

Основне положення теорії «наклеювання ярликів» полягає в тому, що визначення тих чи інших індивідів в якості девіантів, тобто наклеювання на них ярликів девіанта, породжує або підсилює відхилення. На думку Г. Беккера, «таврування індивіда в якості девіанта має важливі наслідки стосовно його подальшої соціальної участі та представлення цього індивіда про самого себе. Найбільш важливим наслідком є радикальна зміна його публічної ідентичності. Вчинення засуджувачої дії, про що стало відомо оточуючим, надає цьому індивіду новий статус. З'ясовується, що він є не тим, за кого його приймали. На нього наклеюється ярлик «гомосексуал», «наркоман», «псих» або «божевільний», і з ним починають звертатися відповідним чином». Після того як на індивіда наклеєний ярлик, оточуючі часто очікують від нього продовження порушення норм загальноприйнятої поведінки. Це обмежує життєві шанси індивіда і веде його до прийняття і розвитку девіантної ролі. Іншими словами, відповідь індивіда на таку суспільну реакцію часто полягає у вторинному відхиленні. Таким чином, суспільство, через свою жорстку реакцію на первинне відхилення індивіда, підсилює його девіантність, у результаті чого і виникають соціальні проблеми.

В якості підтвердження своєї теорії Г. Беккер та Е. Лемерт звертають увагу на соціальну проблему злочинності. Вчені розробили модель «злочинної кар'єри». Соціологи вважають, що, по-перше, жоден вчинок сам по собі не є кримінальним або некримінальним по суті. «Негатив» вчинку обумовлений не його внутрішнім змістом, а тим, як оточуючі оцінюють і реагують на нього. По-друге, прибічники цього підходу відхиляють популярну ідею, що людей можна поділити на тих, хто нормальний, та тих, хто має патологію. У підтвердження цієї думки приводиться так звана первинна девіація – поведінка, що порушує соціальні норми, але зазвичай до неї не приділяється увага правоохоронних органів (невиконання домашнього завдання, приховування доходів від податкової інспекції, поведінка фанатів на матчі тощо). По-третє, чи будуть ці люди визнані як девіанти залежить від того, що вони роблять, а також від того, як реагують інші люди на їх поведінку. Тобто ця оцінка залежить від того, яким правилам слідує суспільство, в яких ситуаціях та стосовно яких людей. Особливе значення мають ті ярлики, якими

наділяють індивіда. По-четверте, наклеювання ярликів призводить до певних наслідків для таких людей. Воно створює умови для вторинної девіації – девіантної поведінки, викликаной у відповідь на санкції щодо індивіда. Порушники починають сприймати свій статус як конкретний тип девіантності та формувати на його основі власне життя. По-п'яте, ті, хто отримав клеймо правопорушника, зазвичай з'ясовують, що звичайні громадяни засуджують їх, від них можуть відвернутися друзі, рідні та іноді їх відправляють у психічні лікарні. Всезагальна ізоляція підштовхує індивідів до девіантних груп. Участь у девіантній субкультурі – спосіб подолати критичну ситуацію, знайти емоційну підтримку оточення, яке тебе розуміє. У свою чергу, входження до девіантної групи сприяє закріпленню у індивіда уявлень про себе як про правопорушника, сприяє виробленню девіантного стилю життя, послаблює його зв'язок із законослухняними громадянами.

Висновки.

Соціальну проблему визначають як ситуацію, несумісну з цінностями значного числа індивідів, які стверджують, що необхідно діяти з метою зміни цієї ситуації. Відповідно, соціальна проблема включає в себе дві складові: об'єктивну складову – реальну ситуацію або об'єктивну умову, що має набір зовнішніх ознак, які можна зафіксувати та кількісно описати; та суб'єктивну складову, яка включає так званих суб'єктів соціальної проблеми, які визначають ту чи іншу ситуацію як проблемну, до яких відносять причетних до проблеми і залучених у проблему. Причетними до соціальної проблеми є ті особи, стан або поведінка яких залежні від існування соціальної проблеми, тобто вона має специфічне значення для таких людей, а до залучених до проблеми відносяться ті, хто займається сформованою соціальною проблемою в силу своїх професійних обов'язків або ж займається нею добровільно, у силу своїх інтересів.

Охарактеризувавши основні соціологічні підходи до розуміння соціальних проблем, можемо зробити висновок, що підхід соціальної патології, соціальної дезорганізації, функціональний та критичний підходи мають дещо спільні риси, а саме – розглядають соціальні проблеми як винятково об'єктивне явище, яке існує незалежно від волі та свідомості окремих індивідів та груп. У свою чергу, підхід ціннісного конфлікту, конструкціоністський

підхід та підхід «наклеювання ярликів» носять суб'єктивний характер, та характеризують соціальні проблеми як такі, що визначаються індивідами, групами, суспільством як проблемні. Відтак, можемо говорити про дві соціологічні групи підходів до соціальних проблем, які підходять до їх визначення з об'єктивістської та суб'єктивістської сторони. Більше того, розглядаючи основні соціологічні підходи до розуміння соціальних проблем, спостерігається певна еволюція цих поглядів.

Перш за все, це пов'язано зі змінами самих соціальних проблем, що може бути наслідком глобалізаційних процесів, інформатизації суспільства, класового розшарування тощо. Таким чином, питання соціальних проблем знайшло своє відображення в соціологічній думці, яке до тепер є предметом розгляду соціології, зокрема такої її галузі як соціологія соціальних проблем. Подальші дослідження слід присвятити аналізу соціальних проблем та їх основним складовим.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Дюркгейм Э. Самоубийство: социологический этюд. Санкт-Петербург, 1998. 294 с.
 Томас У., Знанецкий Ф. Понятие социальной дезорганизации. *Контексты современности II: Хрестоматия*. Казань, 2001. С. 134–138.
 Ясавеев И. Г. Конструирование социальных проблем в трансформирующемся обществе, теоретико-прикладной аспект: дис. ... канд. соц. наук: 22.00.04. Казанск. гос. ун-т. Казань, 1997. 149 с.
 Ясавеев И. Г. Социальная проблема в социологическом лексиконе. *Социальная реальность*. 2006. С. 101–115.
 Case C. What is Social Problem? *Journal of Applied Sociology*. 1924. P. 268–273.
 Fuller R. The Natural History of Social Problem. *American Sociology Review*. 1941. P. 320–328.
 Nisbet R. *Contemporary Social Problems*. Published by Harcourt, Brace & World publications in the social sciences. New York, 1971. 782 p.
 Smith S. The Organic Analogy. *The Study of Social Problems*. New York, 2003. P. 108–123.
 Spector M. *Constructing Social Problems*. New York, 1987. 74 p.

REFERENCES

- Case, C. (1924). What is Social Problem? *Journal of Applied Sociology*. P. 268-273.
 Durkheim E. (1998). *Samoubijstvo: sociologicheskij etjud [Suicide: sociological etude]*. Sankt-Peterburg [in Russian].
 Fuller, R., & Mayers, R. (1941). The Natural History of Social Problem. *American Sociology Review* (pp. 320–328).
 Nisbet, R., & Merton, R. *Contemporary Social Problems*. Harcourt, Brace & World. New York.
 Smith, S. (2003). The Organic Analogy. *The Study of Social Problems*. (p. 20). New York.
 Spector, M., & Kitsuse, J. I. (1987). *Constructing Social Problems*. (p. 74). New York.
 Thomas, W., & Znaniecki, F. (2001). Ponyatije socialnoj dezorganizaciji [The concept of social disorganization]. *Konteksty sovremennosti II – Contexts of modernity*. (p. 135). Kazany [in Russian].
 Yasaveev, I. G. (1997). Konstruirovaniye socialnykh problem v transformiruyemyy obsestve: teoretiko-prikladnoj aspekt [Constructing social problems in a transforming society: theoretical and applied aspect]. *Candidate's thesis*. Kazany [in Russian].
 Yasaveev, I. G. (2006). Socialnaja problema v sociologicheskome leksikone [Social problem in the sociological lexicon]. *Socialnaja realnosty – Social reality*. (pp. 101–115) [in Russian].

Кацьора Олександр

Старший викладач
 ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Katsora Olexander

Senior Lecturer
 Uzhhorod National University

Email: oleksandr.katsora@uzhnu.edu.ua

ORCID: 0000-0001-9544-9297

Цитування: Кацьора, О. (2020). Соціологічна інтерпретація соціальних проблем. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 23 (6–7), 39–45. doi: 10.15421/172063

Citation: Katsora, O. (2020). Sotsiolohichna interpretatsiia sotsialnykh problem [Sociological interpretation of social problems]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 23 (6–7), 39–45. doi: 10.15421/172063

Стаття надійшла / Article arrived: 10.08.2020

Схвалено до друку / Accepted: 21.08.2020